

Nämnden Svenska rum 28.05.2026

Utlåtande om en fullmäktigemotion om tillgången till läromedel

Beredning och upplysningar:
Kilpeläinen Anna
Turpeinen Jaakko
Nerg-Öhman Satu
Plosila Riina
Saloranta-Eriksson Outi
Kukkonen Minna
fornamn.efternamn@esbo.fi
Telefon 09 816 21

Förslag

Föredragande
Direktör för sektorn för fostran och lärande Narvo-Akkola Merja

Nämnden Svenska rum ger ett utlåtande enligt redogörelsen om den fullmäktigemotion om tillgången till läromedel som lämnats av fullmäktigeledamot Elina Kokko och 37 andra fullmäktigeledamöter 23.2.2026.

Behandling

Beslut

Redogörelse

Elina Kokko och 37 andra stadsfullmäktigeledamöter har den 23.2.2026 lämnat in en fullmäktigemotion, enligt vilken Esbos strategiska tyngdpunkt som huvudstad för barn och ungdomar förutsätter tillräckliga och jämförbara satsningar på de grundläggande förutsättningarna för lärande. I motionen konstateras att kvalitativa läromedel är nödvändiga med tanke på lärande och likvärdighet, men att de resurser som riktas till dem i Esbo tydligt ligger efter många andra kommuner. Läromedelslösningarna ska grunda sig på pedagogiska behov, och lärarna måste ha en verklig möjlighet att påverka valen.

I motionen begärs det att följande utreds:

1. av skolorna och lärarna, om det finns tillräckliga anslag för läromedel (läroböcker, arbetsböcker och digitala licenser), och om en del av skolornas anslag är öronmärkta för läromedel?
2. hur elevernas likvärdighet förverkligas när det gäller tillgången till läroböcker och andra läromedel i olika skolor
3. elevernas erfarenheter av användningen och kvaliteten på läromedel
4. behovet av och möjligheten att erbjuda tryckta läroböcker som ett alternativ till digitala läromedel på andra stadiet

5. om lärarna behöver kopiera undervisningsmaterial olagligt på grund av bristfälliga undervisningsmaterial.

Svaret har beretts i samarbete mellan staben vid sektorn för fostran och lärande, Svenska bildningstjänster, den finskspråkiga grundläggande utbildningen och utbildningen på andra stadiet. Svaret behandlas i nämnden för fostran och lärande den 27.5.2026 och i nämnden Svenska rum den 28.5.2026. Den utredning som begärts i motionen har genomförts med en Webropol-enkät riktad till rektorerna för Esbos finskspråkiga grundskolor (58 respondenter) och genom diskussioner med rektorerna för Esbos svenskspråkiga skolor (9 personer). Elevernas synpunkter har samlats in vid elevkårens seminarium i Storängens skola.

1. Anslagens tillräcklighet

I Esbo finns inget separat öronmärkt anslag för läromedel, utan läromedlen ingår i den skolvisa budget som rektorn ansvarar för. Inom ramen för den skolvisa budgeten kan rektorerna vid behov anvisa mer anslag till läromedel än vad som beräkningsmässigt har reserverats för dem. Därtill erhåller skolorna tilläggsanslag kopplade till elever inom S2-undervisning, förberedande undervisning och specialundervisning, vilka rektorerna även kan använda för dessa elevers läromedel.

Inom den grundläggande utbildningen varierar det elevspecifika beloppet för anslaget för material och förnödenheter beroende på skolstadium och undervisningsform. Anslaget omfattar, utöver läromedel, även andra skolmaterial såsom pennor och häften samt hygienprodukter (toalettpapper, tvål, handdukar). Det anslag som fördelades till skolorna inom den finskspråkiga grundläggande utbildningen uppgick år 2025 till 182,70–298,80 euro per elev, fördelat enligt följande: inom förskoleundervisningen och årskurserna 1–6 är anslaget för material och förnödenheter inom den allmänna undervisningen och den förberedande undervisningen 182,70 euro per elev. I årskurserna 7–9 är anslaget för material och förnödenheter inom den allmänna undervisningen och den förberedande undervisningen 260,10 euro per elev. För elever med förlängd läroplikt är anslaget för material och förnödenheter 298,80 euro per elev. Därtill beviljas skolor med ett mindre elevantal ett tilläggsanslag på 2 500–4 000 euro.

Inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen uppgick det elevspecifika anslaget till 186–319 euro per elev.

Enligt bokföringsuppgifterna för år 2025 uppgick budgeten för material och förnödenheter inom resultatenheter för den finskspråkiga grundläggande utbildningen till 7,6 miljoner euro och utfallet till 8,9 miljoner euro. Av denna summa fördelades 7,2 miljoner euro till skolorna och utfallet var 7,6 miljoner euro.

Enligt uppföljningsuppgifterna har anslaget använts till:

-kontors- och skolmaterial: 1,8 miljoner euro

-litteratur (skolböcker): 4,8 miljoner euro

-livsmedel (huslig ekonomi): 0,4 miljoner euro

Inom den finskspråkiga undervisningen uppgick kostnaderna för läromedel således till cirka 7 miljoner euro föregående år. I år har ett större anslag för material och förnödenheter riktats till de finskspråkiga skolorna än året innan.

Av de rektorer inom den finskspråkiga grundläggande utbildningen som besvarade enkäten ansåg 51 att de anslag som anvisats för läromedel inte räcker till för att täcka samtliga behov. Arbetsböcker måste återanvändas, materialet är delvis föråldrat och behoven hos särskilda elevgrupper (S2, förberedande undervisning, elever i behov av stöd) överstiger de tillgängliga resurserna.

År 2025 användes inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen sammanlagt 542 000 euro för läromedel, material och livsmedel, varav litteraturens andel var 340 000 euro. Inom den svenskspråkiga gymnasieutbildningen uppgick motsvarande totala utgifter till 343 000 euro, varav litteraturens andel var 310 000 euro. Litteraturen inkluderar även digitala material, och kostnaderna för tryckta respektive digitala material kan inte särskiljas i uppföljningsuppgifterna.

Rektorerna inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen bedömde, när de tillfrågades i ärendet, att anslaget möjliggör anskaffning av ändamålsenliga läromedel när skolan gör läsårsvisa prioriteringar. Samtidigt väcker förlagens lösningar oro, bland annat när läroböcker delas upp i flera separata verk, vilket föranleder att skolorna behöver anskaffa fler böcker och att upphandlingskostnaderna därmed ökar. Därtill är svenskspråkiga läromedel dyrare och utbudet mer begränsat.

Inom den finskspråkiga gymnasieutbildningen uppgick utfallet för läromedel år 2025 till sammanlagt 2 534 000 euro. Siffran omfattar endast de medel som använts för litteratur och licenser.

2. Elevernas likvärdighet i tillgången till läromedel

I Esbo godkänner rektorn, i enlighet med tjänsteinnehavarnas lagstadgade beslutanderätt, de läromedel som används i skolan efter att ha hört lärarna samt utövar tillsyn över att de läromedel som används är förenliga med grunderna för läroplanen. Utöver läromedel som används gemensamt i undervisningen tillgodoses enskilda elevers behov genom differentiering av läromedel.

Inom den finskspråkiga grundläggande utbildningen uppgick utfallet för läromedelsanslagen år 2025 i lågklasserna i genomsnitt till 208 euro per elev (variationsintervall 123–454 euro), i högklasserna i genomsnitt till 250 euro per elev (variationsintervall 91–439 euro) och i enhetsskolorna i genomsnitt till 250 euro per elev (variationsintervall 112–585 euro).

Inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen uppgick utfallet för läromedelsanslagen år 2025 i lågklasserna i genomsnitt till 120 euro per elev (variationsintervall 99–156 euro) och i enhetsskolorna i genomsnitt till 135 euro per elev (variationsintervall 115–152 euro). I den svenskspråkiga gymnasieutbildningen har 423 euro per studerande använts för läromedel.

Inom den finskspråkiga gymnasieutbildningen uppgick utfallet för läromedelsanslagen år 2025 i genomsnitt till 386 euro per studerande och variationsintervallet var cirka 300–570 euro.

Skolvisa respektive gymnasievisa siffror är dock inte fullt ut jämförbara, eftersom kostnaderna, beroende på skola eller gymnasium, kan inkludera bland annat anskaffningar till skolbibliotek eller andra kostnader.

3. Elevernas erfarenheter av läromedel

Enligt eleverna i Storängens skola finns det i skolan tillräckligt med tryckta läromedel i olika ämnen. I alla ämnen finns det inte en egen bok för varje elev, men det finns klassuppsättningar samt material som lärarna har utarbetat. Eleverna upplever häften och arbetsböcker som bra och meningsfulla, eftersom de möjliggör egen övning. Eleverna anser att digitala läromedel är nyttiga, och de önskar att mängden digitalt material ökas särskilt i matematik och naturvetenskaper. Enligt eleverna är en kombination av tryckta och digitala läromedel den bästa lösningen.

4. Tillhandahållande av tryckta läroböcker på andra stadiet

Gymnasierna har för närvarande möjlighet att i begränsad omfattning använda tryckt material genom rektorns beslut. Dessutom kan gymnasiebiblioteken anskaffa en viss mängd tryckta böcker för referensbruk. För studerande med inlärningssvårigheter kan pappersböcker, utifrån speciallärarens utlåtande, anskaffas för att stödja studierna

Digitala läromedel erbjuder dock mer mångsidiga möjligheter att nå undervisningens mål som är svåra att genomföra med tryckt material. Därtill är digitala licenser flexibla när studerandenas val av studieavsnitt förändras. De kan aktiveras snabbt när perioderna byts, medan beställning av tryckta böcker är långsam och böcker som beställts på våren inte kan returneras.

Tryckt material har ändå styrkor, såsom god läsbarhet särskilt i längre texter samt i vissa ämnen upplevd praktisk användbarhet. Erfarenheterna varierar mellan studieavsnitt och det finns kvalitetsvariationer även i det digitala utbudet.

Esbos mål är att trygga en högklassig, flexibel och likvärdig helhet av läromedel för de studerande, där digitala och tryckta lösningar vid behov kan komplettera varandra. Av kostnadsskäl kan det dock inte i stor skala erbjudas både digitalt och tryckt material till de studerande

5. Eventuell olaglig kopiering av undervisningsmaterial

I Esbo följs Kopiostos kopieringstillstånd, som omfattar den grundläggande utbildningen och andra stadiet. Lärarna har tydliga anvisningar om kopiering och enligt utredningen utgör otillåten kopiering inte ett problem. Kopieringen har minskat i och med digitala material och delning av lärarnas egna material. Personalen ges årligen utbildning i upphovsrätt i undervisningen.

Beslutshistoria

Bilaga

Tilläggsmaterial

- Valtuustoaloite oppimateriaalien saatavuudesta

För kännedom